

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Sønderjydsk

MAANEDSSKRIFT

Udgivet af Historisk Samfund for Sønderjylland
ved Claus Eskildsen og H. Lausten-Thomsen

INDHOLD:

- Lektor N. V. Due:* Slægten Due fra Emmerlev Sogn.
Jens Iversen: Den gamle Degnebolig og Skole i Sdr. Sejerslev.
August F Schmidt: Mødet paa Fjellumhøj 1844.
Pastor P. H. Moos: Povlskro.
Museumsinspektør Jørgen Paulsen: H. C. Andersens Besøg paa Augustenborg.

ESBJERG BANK

Aktieselskab

Kongensgade 70

Esbjerg

Banken for Brørup og Omegn

Aktieselskab

Kontortid 10—12 og 2—4

BRØRUP

Spare- og Laanekassen for Frøs og Kalvslund Herreder.

Kontortid 9—12 & 2—5

RØDDING

Sparekassen for Randers By og Omegn

Kontortid 10—1 og 3—5

„Telefon 3310 (4 Linier).“
Randers

Banken for Skanderborg og Omegn

Kontortid 10—3 Telefon 516 og 517

SKANDERBORG

Aktieselskabet

AARHUUS PRIVATBANK

Aktiekapital og Reserver ca. Kr. 18 Mill.

Aarhus
Hovedkontor

København
Nygade 1.

SPAREKASSEN FOR ROSKILDE BY OG OMEGN

Stiftet 1833

Telefon 9 - Kontortid 9-12¹/₂ og 14-16

Spare- og Laanekassen for Hobro og Omegn

HOBRO — Telefon 13

Holsted Spare- & Laanekasse

Kontortid: Holsted By 10—12 Fm. og 2—5,30 Eft.

Holsted St. daglig 10—12, Torsdag undtagen.

Føvling hver Torsdag Fm. 10—12.

AKTIESELSKABET

NORDISKE KABEL- OG TRAADFABRIKER

KØBENHAVN F.

Spare- og Laanekassen

i Aarhus.

St. Torv 6. Aarhus. Telf. 101

Kontortid: 10—1 og 2¹/₂—5¹/₂.

Graasten Bank ^A/_S

Kontortid 9—12 & 2—4

Lørdag 9—1

GRAASTEN

Spare- & Laanekassen for Kolding By og Omegn

Stiftet 1856

Reservefond ca. 1¹/₂ Million

Sparekassen for Haderslev Bys Omegn

Kontortid:
9—12, 2—4. Lørdag 9—1.

HADERSLEV.

Horsens Landbobank ^A/_S

Kontortid 9¹/₂—2 og 4—5

HORSENS

Sønderjyllands Kreditforening Haderslev

Reserveret

„B“.

Aktieselskabet

Handels- og Landbrugsbanken

Silkeborg

Telf. 1024 (4 Linier)

Slægten Due fra Emmerlev Sogn

Af Lektor N. V. Due, København

I Sognekrøniken for Emmerlev hedder det: »Man vil paastaa, at Familien Due skal i henvend 200 Aar have fungeret Søn efter Fader som Degne i Emmerlev Sogn«, og det passer ogsaa helt godt, idet det har vist sig, at der i alt har været 5 Degne ved Navn Due, der i den angivne Rækkefølge har beklædt Embedet som Sogndegn ved Emmerlev Kirke og holdt Skole paa deres Bopæl i Sønder Sejerslev i 160 Aar. — Det bør maaske bemærkes, at Kirken ligger ikke i Emmerlev By, men frit, og Præst og Degn bor i det nærliggende Sønder Sejerslev.

Forud for Due-Rækken kendes 2 Degne: Michel Nielsson, som 1651 „pludselig kom fra sit Liff nemlig ved et fald aff sin vogn her paa Gaden ved Laues Nielsens Coutmands“, og hans Søn Niels Michelson, som Langfredag 1673 „bortsoffuede udi Herren“. Skikken at lade Degneembedet gaa i Arv er aabenbart af gammel Dato i Sønder Sejerslev.

NIELS JØRGENSEN DUE († 1709, bg. 28. 2., 79 Aar gl.), der saa blev Degn, har gaaet i Ribe Katedralskole og blev ¹⁾ Student 1. 7. 1671 ved Københavns Universitet, men fuldførte ikke Studierne dér, hvilket ikke undrer, naar Alderen betragtes. Hvis Aldersangivelsen ved hans Begravelse er rigtig, blev han født ca. 1630 og var altsaa 41 Aar, da han blev Student. At han har været Løbedegn i sin Latinskoletid maa anses for temmelig sikkert, da Ribe Katedralskole havde et stort Antal

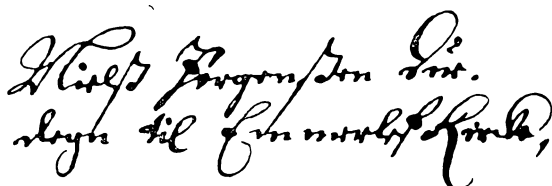
af saadanne, men ellers vides der intet om den første Halvdel af hans Levetid; derimod kendes et Par Skrivelser fra hans Haand, efter at han var blevet Degn. Den ene findes i en gammel ²⁾ Edsbog for Ribe Stift (Landsarkivet i Viborg) og lyder:

Anno 1674 d. 21. Januarii Er jeg Understriffne aff hans Høyærværdighed hæderlige och høylærde Mand Doctor Peder Jenssøn Krage-
lund Superintendent offuer Riber stiftt Confirmerit til at være Sogne Degn til Emmerleff Sogn, och præsterede Jeg samme Dag mit juramentum paa flittighed och trofskab i mit betroede Embede for hans Høyærværdighed, huilcket at Jeg maa Efferleffue fæxit Deus Ter: opt:

Niels Jørgensøn Due
m m ppria

Den anden er i en lille Herredsbog „Møgeltønder, Daler og Emmerlev 1690“ (Landsarkivet i Aabenraa). I den fortæller han om det, som hører Degnekaldet til. Først: Degne huuset hører Degnen och hans Urfvinger sielf til, . . . huor af til Skoolen 3 Fag Huusf. Dernæst Degnen Nyder Arligen af huer Bols-Mand 1 Skiep Byg. En half Gaas, och 2 brød, af huer Rodner. 1 sfl. om Midtsommer. Ellers Nyder han intet vidre. . . . Af de Tuende Sædegaarde Rugbøl och Syndergaarde, gifues af huer Arligen 1 Riggd. Endelig gives Besked om Degnens Landeri, hvilke Stykker der hører dertil, og hvor meget der kan høstes; i alt er Taxeringen efter den ny Matricul 3 Td. Hartkorn 5 Skp. 1 Fjd.kar 1½ Album.

Hans Hustru var Valborg († 25. 11. 1713, 57 Aar gl.), Datter af Murmester i Gammelby Povel Anderssøn († i Emmerlev, bg. 12. 3. 1672). De blev viet 27. 9. 1674 og fik 7 Børn, af hvilke 3 skal nævnes her. Jørgen Nielsen Due (db. 18. 12. 1690, bg. 21. 7. 1754) blev Gaardmand i Gesing, Skærbæk, og dér Stamfader til en Slægt Due, hvoraf i vore Dage findes Efterkommere paa Kvindesiden. Anne Marie Nielsdatter Due (db. 25. 6. 1699) ægtede 6. 4. 1722 Hans Ehmsen i Emmerlev, og de fik 6 Børn. Niels Nielsen Due blev Efterfølgeren i Degneembedet. Til Slut anføres Underskriften fra Herredsbogen:

Niels Jørgensøn Due.
slægt til Emmerlevskolen,

NIELS NIELSEN DUE (db. 19. 6. 1687, bg. 5. 7. 1746) har ogsaa været Elev i Ribe Katedralskole, hvorfra han havde et godt Testimonium, men er næppe blevet Student, idet hans egenhændige Bekræftelse i Edsbogen fra Ribe ikke har Faderens latinske Islæt:

Jeg Niels Nielsen Due kaldet at være Dægn til Emmerlef Meenighed Lovet hermed at holde dend æd uryggelig, faa vit mueligt kand være, Som Jeg for hans Velædle Høyærværdighed hafver aflagt.
Ribe Bispegaard d. 27. Junij Ao 1709. Niels Nielsen Due.

Sin øvrige Uddannelse til Embedet har han faaet hos sin Fader, staar der i Kaldsbrevet (Schackenborg Godsarkiv), som ogsaa giver Besked om Tjenestens Omfang: han skal flittig informere og undervise Ungdommen i Børnelærdommen efter Loven og Ritualiet, i Kirken forestaa Sangen ved Gudstjenesten og desuden ringe Bede- og Fred-Klokken Aften og Morgen.

I en Indberetning 30 Aar senere om Skolevæsenets Tilstand i Emmerlev Sogn hedder det dog, at Skoleholderne underviser Ungdommen i Læsen, Regnen og Skriven paa Tydsk og Dansk og præparerer Ungdommen i Christendommens Hoved Fundamenter.

I samme Inberetning af 1739 (Schackenborg Godsarkiv) fortælles der endvidere bl. a., at »Skolemesterne nyder her for deres Umage af hvert Barn 2 Skilling ugentlig, . . . hvormed de nok kand være, saa og ere fornøede, naar Forældrene ikke forlænge holder Børnene fra Skolen«. Og om Opvarmningen af Skolerne, som Skoleholderne er Ejere af og selv vedligeholder, faar man at vide: »Hidindtil har de ikke nydt andet Ildebrand end at de formuende Børn sommetider om Vinteren tager een Tørre med sig till Skolen, hvorover de Unge ofte maa lide megen Kuld tillige med Lærerne«.

Et Par Aar efter sin Embedstiltræden giftede Sognedegnen sig (13. 12. 1711) med Boeld (db. 25. 10. 1689, bg. 16.11. 1759), Datter af Nis Andersen Tøft i Vester Emmerlev og Jenge Hansdatter. I Ægteskabet kom der to Børn, af hvilke Anders Nielsen Degn (db. 19. 11. 1724, † 1755) døde paa Henrejsen til Ostindien og blev begravet i Batavia, medens Nis Nielsen Degn (db. 1. 8. 1723, bg. 1788) forblev i Sdr. Sejerslev til sine Dages Ende, ligesom Efterfølgeren i Degneembedet Niels Nielsen Due. En formindsket Gengivelse af den anden Degn Due's Underskrift fra nedennævnte Bønskrift anføres til Slut:

*Niels Nielsen Due
Dægn i Emmerlev*

NIELS NIELSEN DUE (db. 9. 2. 1721, † 1. 4. 1799). For at opnaa hans Ansættelse indsendte Faderen et Par Aar før sin Død et Bønskrift til Grevinden paa Schackenborg, Anna Ernestine Schack, født Gabel, og siger heri bl. a., at han har holdt Sønnen »til Skole og ladet lære«, dog desværre ikke, hvilken Skole det er, men ifølge Overleveringen³) skal han have været Student og have bibragt Peter Outzen Boysen fra Emmerlev, den senere Biskop P. O. Boisen paa Lolland, Begyndelsesgrundene i Latin.

Skønt denne Niels Nielsen Due blev meget gammel og var Degn i over 50 Aar, er Oplysningerne om ham temmelig faa. Han blev gift med Marren († 1777, bg. 15. 7. 48 Aar gl.), og der var i Ægteskabet formentlig 2 Døtre og 1 Søn. Den ene Datter, Bodil Degn († 1799, bg. 13. 2., 46 Aar gl.) blev gift med Anders Hansen Jappe i Emmerlev og fik 3 Børn. Sønnen af samme Navn som Faderen blev allerede 1775 af Greven paa Schackenborg, Hans Schack, udnævnt til succederende og adjungerende Degn; saa i over 20 Aar havde man samtidig to Degne af samme Navn; det var da rimeligt, at der blev tilføjet et henholdsvis »sen.« og »jun.« dertil.

Nedenstaaende Facsimile stammer fra Folketællingslisterne 1787 (Rigsarkivet), der for Emmerlev Sogns Vedkommende maa antages at være skrevet af den tredie Degn Due.

NIELS NIELSEN DUE (db. 6. 8. 1752, † 16. 7. 1815). Denne den næstsidste af Due-Degnene og den sidste egentlige Degn i Emmerlev drev det til at blive Gaardmand. I 1796 — altsaa inden han var blevet selvstændig Sogndegn — købte han af Sognefoged Claus Carstensen i Gade Gaarden lige over for Skolen i Sdr. Sejerslev. Skønt der kun var Byens Gade imellem de to Bygninger, betød Overskridelsen af Vejen dog en stor Forandring. Gaarden laa nemlig i den slesvigske Del, der dengang blev administreret paa Tysk, medens Skolen laa i Enklaverne under Schackenborg og blev styret paa Dansk; et Eksempel mere paa de besynderlig udviklede Forhold i denne Del af Sønderjylland.

Niels Nielsen Due fik nu Landmandens Sorger og Glæder at føle. Han, der tidligere kunde laane Penge ud, staar efter Gaardens Overtagelse som Laantager, men ganske vist ogsaa som en anset Mand, der sammen med andre gode Mænd bliver valgt til Formynder og Sandemand og kautionerer for Embedsmænd i Tønder.

Han var gift med Anmergreth (db. 27. 10. 1754, bg. 8. 9. 1797), en Datter af Skipper i Emmerlev Knud Pedersen og Ellen. Der blev født 11 Børn i Ægteskabet. Nr. 7 af Flokken, Søren Nielsen Due, blev Efterfølgeren i Embedet.

Nedenfor anføres den sidste Sognedegns Underskrift fra Folketællingslisterne for Emmerlev Sogn 1801 (Rigsarkivet). Han er den første af Degnene, som ikke bruger gotisk Skrift til sit Navn.

*Søren Nielsen Due
Sogndegn*

SØREN NIELSEN DUE (f. 1. 12 1789, † 28. 7. 1832). Da Faderen døde 1815, blev i Overensstemmelse med de nye Skolelove af 29. 7. 1814 Degnekaldet nedlagt og dets Indkomster fordelt paa Sognets 3 Skoler (Emmerlev, Nørre- og Sønder Sejerslev). Den, som Grevskabet paa Schackenborg udnævnte til Kirkesanger ved Emmerlev Kirke, blev saa tillige Skolelærer i Sdr. Sejerslev. Søren Nielsen Due's Titel blev altsaa ikke Sogndegn, men Kirkesanger og Skolelærer, og hans Uddannelse svarede hertil, idet han 1811 bestod Lærereksamen paa Seminariet i Tønder.

Han giftede sig saa sent som 8. 4. 1825 og det med den unge Enke Inge (paa Sønderjysk: Jeng) Holst, født Holm, efter Sognets gamle Præst Johannes Holst, der var død Aaret forud. Der kom i Ægteskabet 5 Børn; men intet naaede at fortsætte i Embedet, idet Søren Degn efter flere Aars Svagelighed døde kun 42 Aar gammel og Inge Due, der for anden Gang blev Enke, kun 3 Aar senere († 22. 5. 1835, 37 Aar gl.).

Hans Underskrift nedenfor er skrevet af efter et af de mange Steder, hans Navnetræk staar i Kontraministerialbogen i Landsarkivet i Aabenraa:

Søren N. Due

Af Vidnesbyrd om, hvorledes Undervisningen og Kirketjenesten er blevet forrettet i den lange Aarrække, Degnene Due har fungeret, foreligger der meget lidt. Naar en af dem skriver: „Svilket Embede ieg faa vel 3 Stolen som i Kirken ofver 33 Aar Trolig har forrestaaet, saa-

ledig at ingen Slagemaal er over mig gaaet“, forstaar man — da det daglige, redelige Arbejde er nyttigt, men ikke spændende — at der er ingen særlig Grund til at mindes Tjenesten, men nok til at lade den fortsætte. Samme Resultat kommer man til ved at se Biskop Brorsons Visitatsindberetninger; det hedder 1756 om Emmerlev Kirke bl. a.: »Sognepræsten Provst Gram var fornøjet med sin Degn, Skoleholder, Medhjælper og Menigheden i Almindelighed og disse ogsaa med Læreren« og i en anden Udtalelse (1744): »Ungdommen svarede meget vel«. Selv Sognekroniken, der er skrevet af Efterfølgeren i Embedet Johannes Hansen, en Dattersøn af den tidligere nævnte Pastor Johannes Holst (som var gift tre Gange), kan ikke opspore andet end, at de to sidste Niels Nielsen Due udmærkede sig ved deres gode og stærke Sangstemme.

* * *

SLÆGTEN DUE'S VIDERE FORLØB er til at begynde med knyttet til Gaarden i Sdr. Sejerslev. Efter Niels Nielsen Due's Død 1815 blev Gaarden drevet som et Fællesforetagende. Fra den udgik de forskellige Familiemedlemmer, og til den vendte de atter tilbage, naar Verden gik dem imod. Af de 6 Sønner og 5 Døtre skal i det følgende, efter at 1) Søren Nielsen Due er behandlet færdig, omtales 2) den ældste Søn Niels Nielsen Due, 3) Ellen Nielsdatter Due, 4) Peder Poulsen Due, 5) Christian Nielsen Due og 6) Knud Nielsen Due.

1) Skolelæreren Søren Nielsen Due var som den mest belæste Forretningsføreren og boede paa Gaarden indtil sit Giftermaal, hvorefter han flyttede over Vejen og bosatte sig i Skolehuset, som siden ca. 1816 var gaaet ud af Slægtens Eje over til Sognet. Efter hans og Hustruens Død blev 3 af de dalevende 4 Børn opdraget paa Gaarden. Der blev nu ikke Tale om at fortsætte ad Læsevejen. De 2 Sønner blev Snedkere; den ældste, Johannes Due, havnede i Berlin; den anden ⁴⁾ Niels Due (f. 21. 3. 1828, † 10. 4. 1905), begyndte som selvstændig Haandværker i Emmerlev og fortsatte i Hemme, Sdr. Sejerslev. Han ægtede 20. 10. 1850 sin sidste Mesters Datter, Johanne Nissen (f. 22. 11. 1825, † 26. 5. 1904). Af deres 5 Børn døde 2 i yngre Alder, 2 udvandrede til U.S.A., og den yngste ⁴⁾ Hans Nissen Due (f. 12. 1. 1864) maatte nøjes med at flytte til Danmark, men skulde forlade sin Hjemstavn allerede i 17 Aars Alderen. »Da man altid skal bruge Fodtøj«, blev han oplært i Skomageri, saa han hurtigt kunde klare sig selv. Siden 1890 har han været Mester i Roskilde. 26. 7. 1891 ægtede han Selma Louise Ekberg Cederholm (f. 4. 9. 1868) fra København, og de fik 5 Døtre og 1 Søn;

denne, som er denne Artikels Forfatter, fortsætter Slægtens pædagogiske Virksomhed; hans Hustru er Anna Bolette Bossen, Datter af den fra Skast stammende Lærer Bossen i Varde. — Inden Omtalen af Søren Nielsen Due's Slægt slutter, skal nævnes, at Datteren Anne Cathrine Due, Tvillingsøster til Snedkermester Niels Due i Hemme, blev gift med den lange Snedker Jacob Petersen Nielsen i Visby, og deres Søn af samme Navn som Faderen blev født efter dennes tidlige Død og blev siden en anset Sagfører i Roskilde.

2) Den ældste Søn, Niels Nielsen Due (db. 3. 10. 1781, † 12. 8. 1838), blev Sognefoged 5. 6. 1804, var gift med Anna Laustdatter (db. 7. 3. 1784, bg. 2. 6. 1814) og boede som Enkemand paa Gaarden. Af Ægteparrets 3 Børn blev det ældste, Niels Nielsen Due (db. 24. 4. 1808, † 18. 6. 1886), Kniplingshandler og boede i Nyland, Sdr. Sejerslev; han var gift med Mette Marie Jensen (f. 24. 1. 1812, † 30. 12. 1890) fra Nørhus, Ballum Sogn. Af deres 6 Børn skal nævnes Juliane Due (f. 6. 7. 1848, † 3. 9. 1923); hun blev gift med Gaardmand i Sdr. Sejerslev Mikkell Petersen Erichsen; deres Søn, Branddirektør i Sdr. Sejerslev, Laust Nielsen Erichsen, har altsaa 5 Forfædre paa Rad af Navn Niels Nielsen Due. *

3) Ellen Nielsdatter Due (db. 10. 9. 1786, † 19. 3. 1869) blev gift med en tidligere Medhjælper i sin Faders Skole, Sogndegnen i Visby Christian Hansen († 12. 9. 1844, 69 Aar gl.) fra Randerup; om ham kan læses i Sdj. Maanedsskr. 13. Aarg. 1936-37, Side 66. De fik 8 Børn, hvoraf 2 blev gift paa Sild, 1 i Borg, Brede Sogn, 1 paa Fyn og 1 bosat i Kolding.

4) Peter Poulsen Due (db. 16. 6. 1788, † 27. 4. 1884) var til sidst Møllersvend paa Rømø. Han var første Gang gift med Maren Madsdatter af Daler Mølle, og de fik 4 Børn; anden Gang med Bodild Marie Schmidt paa Rømø, og de havde 1 Søn.

5) Christian Nielsen Due (db. 21. 6. 1785, † 9. 2. 1858) var aabenbart det faste Midtpunkt i Gaardens Drift og fik Gaarden overdraget af sine Søskende ved Kontrakt af 1. 12. 1836. Han ventede med at gifte sig, til han blev 60 Aar gammel; da ægtede han Christine Petersen (f. 5. 2. 1823, † 3. 9. 1890); de fik 5 Børn, af hvilke Niels Nielsen Due (f. 30. 7. 1851, † 19. 3. 1941) overtog Gaarden, da han blev myndig — medens hans Moder og Stedfader, Hans Peter Madsen, flyttede til Skast; hans Ægtefælle var Anne Katrine Tudsborg (f. 21. 11. 1857, † 25. 2. 1901) fra Kjærgaard, og der kom i Ægteskabet 12 Børn. Den

ældste, Christian Nielsen Due, har nu Gaarden i Sdr. Sejerslev, og den yngste, Valdemar Due, gift med Amalie Lund, er Gaardmand i Døstrup, medens 3 Døtre er gifte: Karoline Due med den nu afdøde Gaardmand i Daler Søren Krag, Kristine Due († 30. 10. 1941) med Hans Nissen Lund i Tønder, tidligere Gaardmand paa Nymølle, Sdr. Sejerslev og Jenny Nicoline Due med Peter Toll Martinsen, Højer.

6) Endelig skal nævnes Knud Nielsen Due (db. 5. 6. 1783), fordi han udmærkede sig ved at forsvinde ca. 1813. Det gav Anledning til en Del Bryderi ved de forskellige Skiftehandlinger, hvor en Arvepart blev sat af til ham. I 1854 blev han ved Dom erklæret for død at være og hans Arvepart udleveret til hans Søskende og deres Børn; dog at de skulde yde ham det fornødne Underhold, »saafremt den dødsgjorte ikke desto mindre endnu skulde indfinde sig«.

* * *

Karakteristisk for Slægten Due som Helhed var dens Trofasthed og Standhaftighed overfor Arbejdet, Navnegivning, Stedet. Man giftede sig hovedsagelig med Folk fra Sognet eller Nabolaget og levede Livet, som Slægten plejede det. Først med 1864 indtraf Begivenheder, der ruskede op i de tilvante Forestillinger og de fastslaaede Sædvaner. Udvandringen med alle dens Ændringer i Livsvilkaarene spredte Medlemmerne og udtyndede Slægten. Et Par drog mod Syd, de fleste mod Nord og til Amerika, medens Gaarden holdt en Stamme fast paa Egnen.

1) Birket Smith: Københavns Universitets Matrikel (1894) Bind II, Schau's Register dertil i Rigsarkivet.

2) Danske Samlinger IV 1868-69, Side 142.

3) P. Bojsen: Præsten F. E. Bojsen, 1883, Side 7. N. A. Jensen: Godt Mod, 2. Udg. 1935, Side 74.

4) Sønderjysk Maanedsskrift 18. Aarg. 1942, Side 140.

Jydsk Grundejerkreditforening

Herning.

Udlaan: $\frac{1}{4}$ 1942: 219.584 900 Kr.
Reserver: $\frac{1}{4}$ 1942: 10.550.815 Kr.

SPAREKASSEN FOR THISTED AMT

Stiftet 1829

Indskudskapital: 12 Mill. Kr.

Reserver: 950.000 Kr.

Aktieselskabet

Landbobanken i Skive

SALLING BANK

Kontortid: 9-12 og 2-5
Lørdag 9-2.

Telefon 700 . Skive

AKTIESELSKABET RANDERS REBSLAAERI RANDERS

A/S H. C. Møllers Sæbefabrik & Oliemølle A A R H U S

Grundlagt 1829.

Telf. 9800

Prima blød Sæbe, Linolie og Fernis.

Brug Sønderborg Garn fra

*A/s Det Nordiske Kamgarnsspinderi
Sønderborg*

De renser let og skurergodt

med

VITO

Kraft Skurepulver
A/s KAALUNDS SÆBEFABRIKER, KOLDING

Morsø Støbegods

Aktieselskabet
N. A. CHRISTENSEN & CO.
Kgl. Hof-Leverandør
Nykøbing Mors

Andelsselskabet

De forenede Mejerier

Aarhus

Aktieselskabet

Vejle Textilfabrik

Sankt Clara Mølle A/s
Papir-, Pap- og Støbepapfabrik
Roskilde

Jørgen Storm

Kolonial en gros
og Ægekспорт

Hjørring

Hellerup Skolæstfabrik

Aldersrogade 3

København

Telefoner 7519 - 9775

Lynby Cementstøberi

C. M. NIELSEN

TELEFON 330

Fremvej 1b.

Gyldendalsvej 6.

Hotel „Strand“

Sønderborg

Ny Veranda

Bedste Udsigt til Slot og Vand,

SOLISTKONCERT

hver Eftermiddag og Aften

Sønderjydske Teglindeindustri

Nordre Fasanvej 217 - København N.

Telf. C. 4520 - Tage 1700 - Tage 1717

Facadesten, flammede Sten, Tagsten, Drænrør
Alle Bygningsartikler

De Forenede Teglværker ved Aarhus. Aktieselskab

Tlf. 644. Kontor: Parkallé 15, Aarhus. Tlf. 6444.

Facadesten, Tagsten, Radialsten, glass. Tagsten og Mursten

Paasch & Larsen, Petersen

Aktieselskab

HORSENS

Telefoner: 207 - 807 - 808

Restaurant

Bryggergaarden - Odense

Byens bedste Spisested

Skal man til og fra

Sønderjylland

benytter man

Sydfynske Jernbaner

Pindstrup Mosebrug

SAVVÆRK & EMBALLAGEFABRIK

Telefon Pindstrup { 13
18

Aktieselskabet

Dampmøllen Victoria

Odense

Eriksen & Christensen

Aktieselskab

Korn og Foderstoffer

Esbjerg

Poul Pedersen

Landsretssagfører

Vejle

A/S ALFRED BENZON

Halmtorvet 29. Central 194.

KØBENHAVN V.

Forlang **Gulvtæpper**

fra

Sønderjydske Tæppefabrik

A. R. KJÆRBY

Højer

Graasten Teglværk

GRAASTEN

D. I. S.

Frøcontoret

(for undersøgt Markfrø)

(Grundlagt 1887)

KOLDING

Leveringer under Statsfrøkontrollens selvvirkende Kontrol.

Antager Frøavlere

Rio Radiatorer

Ribe Centralvarme-
Komfurer

Ribe Centralvarme-Kamin

Ribe Kakkelovne

Ribe Kaminer

A/S Ribe Jernstøberi

Ribe Telf. 261 (2 Linjer)
Grundlagt 1848

Ja - men
Irmas Kaffe
Erstatning
smager bedst

Carl Scheppler, København, Etbl. 1899.

Haslev Gymnasium - *Kostskole for Dreng*

Eksamensret til Mellemskole-, Real- og Studentereksamen.
Alle Oplysninger ved Henvendelse til

Peter Kæstel, Rektor. Haslev.

Stenhus Kostskole

HOLBÆK

Rektor Svend Larsen

Charlottenlund Travbane

Løbedage i Oktober: 11. 14. 18. 25. 28.

Totalisator — Musik — Restauration

DIPLOM - IS.

Haderslev Telef. 1160

Vejen Telef. 3

A/s Sønderjydske Frøforsyning

Frøavl og Frøhandel, Aabenraa

BRUUN & SØRENSEN A/S

Kgl. Hofleverandør
grundlagt 1893

INGENIØRFORRETNING

Varme - Sanitet - Gas - Vand - Elektricitet

AARHUS

Kännikegade 18

Tlf. Nr. 4362 - 4363 - 4364

KØBENHAVN

Niels Ebbesenvej 20

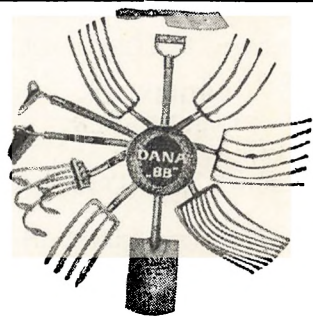
Tlf. C. 5036

Køb dansk Arbejde!

Haderslev Amts aut. Destruktionsanstalt

Telefon Hammelev 32.

Selvøde og syge Dyr afhentes overalt i Distriktet.

„DANA“ Redskaber

Høstleer, Spader, Grebe og Forke,
Roehakker, Haveredskaber

„DANA“-Redskaber forener Lethed
med Styrke og leveres under Garanti

A/s Brdr. Bræcker

Grejsdal Hammerværk pr. Vejle
Grundlagt 1867

Gymnastikhøjskolen

i Ollerup

Højskole for Mænd fra 3. Novbr. til 30.
Marts med Lederuddannelse i Gymna-
stik, Svømning, Idræt, Boldspil og Rid-
ning. Skoleplan med Oplysninger -
ogsaa om Amtsunderstøttelse og Hjælp
fra Elevforeningen - ved

NIELS BUKH

Ladelund Landbrugs- og Mælkeriskole,

Brørup St.

5 Mdrs. Landbrugskursus Nov.-Marts
9 — do. Novbr.-Juli
8 — Mælkerikursus Sept.-April
Uddannelse af Kontrolassistenter.
J. C. Overgaard.

Fagskolen for Kvinder „Askovhus“ Sønderborg

Kvindeligt Haandværk.
Husligt Erhverv.
Syning - Tilskæring.
Broderi-Vævning

Nærmere ved
Forstander Frk. Paula Trock.

Snoghøj Gymnastik- højskole Fredericia.

3 Maaneders Sommerskole.
5 — Vinterskole.
Skoleplan sendes.

Jørgine Abildgaard. Anna Krogh.

Marie Christensen

Hjemmebageri & Conditori
med Thesalon

Bispetov - Aarhus

Telefon 1939 - 3222

Cyklebanens

Restauration

Ordrup — — Aaben hele Aaret

Axel Nielsen.

Aktieselskabet

Vesterbro Trælasthandel

AARHUS

Dyckjær & Christensen

Fiskeeksport

Ringkøbing.

Brug

„Froma“ - Tabletter

i Husholdningen! Tilbered de daglige Mælkeretter paa den sundeste Maade! Forlang Tabletterne og Froma-Bogen hos Deres Købmand!

Det rigtige Sted for Indkøb af moderne Trikotage er hos

M. MADSEN A/S

Vestergade 7 — Silkeborg.

Louis Hansen & Søn

Købmagergade 26 B København K.
Telefoner: 11837 14338 14337

Strømper

Brunkul

Branchens største Forretning

SIGURD MADSEN

Herning Telefon 203 og 204.

BUDTZ MÜLLER & Co.

KUNSTHANDEL

Kgl. Hof Leverandør

Bredgade 23 — Telefon Central 1797

Forsikrings-Aktieselskabet

NORDEN

København V.

Veste Boulevard 34

Telefon 8844

Ringsted Jernstøberi og Maskinfabrik

Aktieselskab

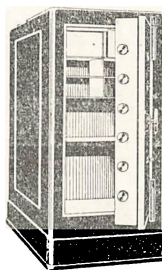
RINGSTED

Støt dansk Industri

M. H. JÆGER

Aarhus Pengeskabsfabrik
Grundlagt 1894

Fabrik for **Pengeskabe,**
Panserdøre, Boxanlæg

Det kgl. octr. alm. Brandassurance- Compagni

Stiftet 1798

— tegner
alle Arter
af Skades-
forsikring

Hovedkontor:

Højbroplads 10
København K
Tlf. Cent. 447

Taler De om Kaffe kommer De ikke uden om

Chr. P. Hansen's Kaffe-Erstatning

bedst! **1,35 pr. 1/2 kg billigst**

Købmagergade 55
P. Hvitfeldtsstræde 4 **C. 5242**

Skive Kaffe-Risteri

Aktieselskab
Skive

Skifter Slips

**kan knyttes
og knyttes
og knyttes.**

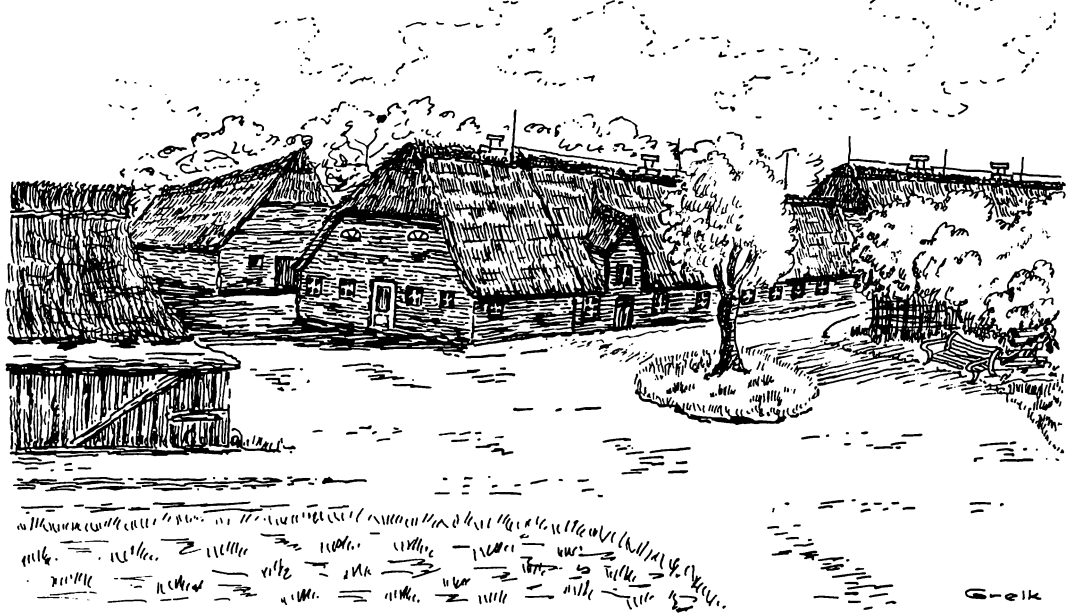
JACOB BADEN

Indehaver: HOLGER BADEN

BOGBINDER-
ETABLISSEMENT

Aabenraa 31, K Central 4517

Indbinding af enhver Art
Adresse mapper

Mit Barndomshjem, den gamle Degnebolig og Skole i Sønder Sejerslev, der blev nedrevet i 1903. Over Indgangsdøren mod Nord stod Aarstallet 1763 i smedet Jern og i det hvælvede Dørkarmsvindue udskaaret med barokke Bogstaver: N. Due. Til venstre et stort Kældervindue og derefter Stalden, til højre Beboelseshuset og sammenbygget med dette den nyere og højere Skolebygning, og bagved mod Syd skimtes over Taget Havens gamle Lindetræer; i Baggrunden Tørvehuset og til venstre i Forgrunden nogle Vognskur.

Vore tidligste Barndomsminder gaar tilbage til netop dette Hjem — den gamle Skole og den endnu langt ældre Degnebolig i Sønder Sejerslev, der nu forlængst hører Fortiden til, men for os Børn var den herligste Virkelighed, der nu kun staar tilbage i Erindringens varsomme Skær: de to frønnede Bygninger, der tilsammen udgjorde et eneste straatakt og sammenstykket og derfor ualmindelig langstrakt Hele foruden de særskilt liggende Udbygninger som Vognskur og et Tørvehus. Skolen var en stor og høj og indvendig skummel Kasse, og Degneboligen, hvor alle vi seks Søskende er kommet til Verden, laa tynget af Ælde og lav og rummelig i Skyggen af de store Lindetræer i Haven, men altid vil dette Hjems mange og store udvortes Brøst staa i Lyset af alle de gode Minder, vi har taget med derfra om en uforglemmelig lykkelig og sorgfri Barndom, om gode Forældre og glade Ungdomsvenner og -veninder. Længst tilbage husker jeg vor store Dagligstue mod Syd med Ydervæggen helt op til Loftet belagt med de smukkeste, blaategnede, hollandske Fliser fra den Tid, da vi som ganske smaa gjorde dem til Genstand for det mest indgaaende Studium. Det var om Aftenen, naar vi var gjort sengefærdige og skulde ind for at sige Godnat, thi saa fik vi gjerne af Mor Lov til forinden at søge efter alle de »Jerusalem Skomagere« vi kunde finde paa enkelte af Flisernes utallige Billeder, og saa kunde Tiden saa udmærket trækkes ud. Og naar Fader saa bagefter satte sig hen foran Klaveret og sang nogle Børnesange med os og tilsidst Den lille Ole med Paraplyen, saa syntes vi, det var en god Afslutning. I det hele blev der sunget og spillet meget derhjemme, mest vel nok Den signede Dag med Fryd vi ser, der var Faders Yndlingssang.

Jens Iversen. 1942.

MØDET PAA FJELLUMHØJ 1844

Af August F. Schmidt.

I Egnen mellem Haderslev og Gram findes den storformede *Nustrup Bakkeø*. Den har Flader til begge Sider ved Gram Aa og Gels Aa, som danner Grænsen henholdsvis mod Nord og Syd paa Bakkeøen, der mod Øst gaar ind i Skrydstrup, mod Vest i Gram Sogn. Dets højeste Punkt, *Fjellumhøj* (»o e Fjellum«) Syd for Store Nustrup, er med sine 79 Meter hele Bakkeøens mest himmelstræbende Parti. Heroppe fra er en storartet Udsigt til alle Sider. I Syd ses det høje Land ved Bjørn-skov og Gestrup Bakker, i Vest Lindetskov, Højrup og Spandet Kirker, i Nord Højdedraget Rangtang og Københoved Mølle, i Nordøst Høj-bjærg og Hjerndrup Kirke, i Øst Pothøj. Det er altsaa et stort Omraade af Nordslesvig, man her har for Øje. En Højsommerdag kan man ikke blive træt af at se ud over det storlinede og stemningsrige Landskab; man glæder sig over, saa smukt her er, og man søger ud fra den Viden, man besidder, dels at klare de geologiske og topografiske Problemer, som Udsigten fremkalder i ens Sind, dels at komme paa, hvad man véd om dette eller hint Sted, som man skuer her fra sit Stæde. Og man kommer da ogsaa til at tænke paa, at Fjellumhøj engang har været Stedet for et Møde, der blev afholdt i den Tid, »da Sønderjylland vaagnede«.

Man kan let forstaa, at »e Fjellum« kunde tiltrække sig Opmærksomheden, da man i September 1844 skulde finde en Festplads, hvor Nordslesvigere kunde samles og hylde den folkekære Kronprins Frederik (d. VII). Mødet skulde samtidig være en Demonstration mod Kongen, Christian d. VIII, mod hvem den »slesvigske Forening« just i Eftersommeren 1844 ikke nærrede de blideste Følelser. I »Dannevirkes« stærkt udfordrende Indbydelse til Festen paa Fjellumhøj hedder det: Paa de gamle Kæmpehøje i Nustrup Sogn agter danske Mænd i Nordslesvig at fejre den Dag (6. Okt.), paa hvilken Dannerkongens Søn, Folkets Haab og Trøst, første Gang saa Himlens Lys Festen vil blive fejret med Musik, Sang og Tale, og »naar Dagens Kerte slukkes, tændes Glædens Blus, og paa den danske Tunge bæres Folkets Yndlings Pris ud over Danmarks dejlige Vang og Vænge. Folkebanneret, det vajende Dannebrog, der samlede Fædrene til Stormgang paa Mark og Sø, skal vise Folket Pladsen for Festens Jubel«. — Festens Grundtanke var at nedbøde Himlens Beskyttelse over Kronprinsen, Folkets Yndling, til Held og Betyggelse for det udelelige Fædreland, gamle Danmarks Rige.

Laurids Skau var naturligvis en af Festens Hovedarrangører. I et Brev af 24. 9. 1844 til Redaktør *P. Chr. Koch* skriver han bl. a.: »I dette Øjeblik kom jeg hjem fra Nustrup, og Alt kan indrettes efter Ønske. Pladsen er god, og Manden forlanger ubetydelig Erstatning. Kan han faae Meget, saa tager han det — kan han kun faae Lidet, saa er han ogsaa tilfreds. Musik maa der til; men om vi skal have dem fra Haderslev, beroer paa Prisen. Hvis det Haderslever Musikchor er ubillig, maa De øieblikkelig skrive til Schöler, som da vil afgjøre Alt med dem i Ribe. Man havde meest Lyst til dem fra Haderslev, men mere end 30 Rigsdaler vilde vi nødig love, da man ikke veed, hvor-meget der kan komme ind ved Entreen. Denne kan iøvrigt godt kontrolleres, da der kun fører 2 Veie til Pladsen. De Mænd, som skulde danne Festkomiteen ere: Laurits Pedersen, Hans Jespersen og Ludvig Jensen i Nustrup og Mads Lysen, Falle Nielsen og Jens Nielsen i Bæk, hvortil vel endnu kommer Jep Kragh. Paa Torsdag kommer et Par Mænd til Haderslev for med Dem at aftale det Fornødne. De maa nu skrive til Staal om Flaget. Det var bedst, naar en Vogn fra Grønninghoved kunde kjøre til Nustrup med det om Aftenen før Festen og blive der til Mandag Mørgen for at befordre det tilbage igjen. Sangchoret burde De tromme sammen, og selv skrive en Sang for Kronprindsen. . . . Husk paa, at de Mænd, som komme til Dem paa Torsdag, kommer til Amtmanden for at anmelde Festen samt anholde om Amts-tjenere til Politi. 5—6 Karle tilhest skulle kontrollere og patrullere paa Festdagen. Paa en gammel Gravhøj oppe paa det høieste Sted skal Baalet anbringes. En Favn Brænde leverer Mads Lysen, og en Tjæretønde kan faaes i Nustrup« Tre Dage senere, 27. 9. 1844, skrev *P. Chr. Koch* til Professor *C. Flor* bl. a.: »Forresten sysselsætte vi os i disse Dage med Folkefesten paa Fjellumhøi. Jeg har f. Ex. idag forfattet den Sang, som skal aabne Festen til Prindsens Priis. Jeg lader deraf 600 trykke i Odense. Musik er bestilt for 25 Rigsdaler. Sangerne ere sammenkaldte. Forresten ere flere Bønder i Nustrup Sogn noget ængstelige; thi de beregne at alle deres mægtige Øvrighedsherrer ville blive Sognet fjendske, og flere have beklaget sig derover, medens andre ere modige og villige have paataget sig Festens Bestyrelse. Sagen har allarmedet Amtmand Johannsen meget. Han har erklæret, at Festen var en ypperlig Idee, men turde ikke afholdes paa den fastsatte sildige Tid af Dagen, hvorimod han gjerne vilde udvirke i Slesvig Tilladelse til at feire Festen om Dagen. Herpaa have Bønderne ikke indladt sig og ville først begynde om Eftermiddagen Kl. 4, hvilket anses for tilladt. Imidlertid havde Amtmanden indvarslet Sognefogden og 3 andre ham ret hengivne Bønder og ladet deres Udsagn om det hele Anliggende føre til Protokol af Herredsfoged Kier. Noget Forbud er endnu ikke

udstedt. Indbydelsen passerede igaar frit i »Dannevirke«, og vi vente ingen videre Demonstration, hvilket ogsaa vilde være voveligt for den høie Herre. Forresten frygter jeg meget for, at Festen ikke vil opnaae den Høitidelighed, som jeg ønsker, og kommer Skau ikke til at tale, saa bliver der kun Lidt ved det Hele. Gjerne vilde jeg bøde noget paa Manglen ved at optræde og fremsige et Digt; men jeg har ingen Tid og Ro til at skrive det og værre ved at lære det saa tilstrækkeligt udenad, at jeg kan huske det til Fuldkommenhed, da Hukommelsen er een af mine svageste Evner. Derfor beder jeg Dem indstændig om at sende en Skizze til en lille Tale til Skau, men den maa afgaae fra København i Overmorgen (Tirsdag), da den ellers kommer for sildig« . . .

Mødet afholdtes saa paa *Fjellumhøj* den 6. Oktober 1844. Det var anlagt som et Skamlingsstævne i det mindre. Da den 6. Oktober var en Søndag, kunde det først begynde Kl. 4 om Eftermiddagen. Det var stærkt Blæsevejr med Byger, og Mørket faldt hurtigt paa; men alligevel lykkedes Festen. Koch havde skrevet Sangene samt et Indledningsdigt, der fremsagdes af en Gaardmand fra Sognet. De haderslevske Stads-
musikanter besørgede Musikken, og Pastor V. Schöler, P. Hiort Lorenzen og Gaardmand I. C. Lund fra Kelstrup førte Ordet; men den egentlige Slagtale holdtes som sædvanlig af *Laurids Skau*. Efter mange Undskyldninger for en stærk Forkølelse lod han sig kalde frem paa Talerstolen og mindede som Indledning om den store Fest paa Skamling. Siden da, sagde han, har vi ikke levelt Glædens Dage; thi til den Sorg, der ramte os ved vort Modersmaals Tilsidesættelse er en ny kommet: vi Nordslesvigere er sat i Band! Nu behandler man os som Forbrydere, og vi er blevet forhørte, som var vi farlige for Stat og Konge. Men hvor i Landet findes der en Forening, som har renere Hensigter, større Kærlighed til Konge og Fædreland, større Iver for Ret og Sandhed, større Afsky for Uret og Løgn end den slesvigske? — Men hvorfor undertrykker man os da? Er det fordi vi er Bønder? Er det modbydeligt at høre Bønder ogsaa have en Mening? — Det fandt dog ikke den Konge, der kaldte os ind i Folkeraadet, ikke den Konge, som den 14. Maj 1840 løste vort Tungebaand, ikke den Herre, vi haaber engang at se paa Danmarks Trone som Folkets ærlige Ven og faste Støtte! Ved hans Navn vil jeg standse min Klage; thi den Tro staar fast, at han er den jævne og ærlige Mands Ven, og at han føler det lige saa smerteligt og bittert som nogen af os, naar Danskheden forfølges og forhaanes. For fire Aar siden gav Sprogskriptet os vor National-
ære tilbage, og vi var forfængelige nok til at tro, at vi nu kunde besidde denne kostelige Gave i Fred og Ro; men det kom anderledes. Vi har ikke beholdt den i Fred og Ro, og mange har sukket: det var altsaa ikke Skæbnens Vilje. Men saaledes er Himlens Mening ikke med

den Modstand, H. Maj.s Hensigt har mødt, og de Genvordigheder, der er gaaet hen over os. Den har tvertimod villet sige os, at Nationalæren ikke kan skænkes som en Gave. Selv den mægtigste Konge kan kun pege paa den, men Folket maa selv gaa hen og hente den. Derfor skal det i Dag være vor glade Tanke, at Kronprinsen, naar han bliver Konge, uafbrudt vil vedblive at pege paa Skatten, vor nationale Ære, og tilraabe os: Der ligger den, trættes ikke, før I faar den frem! — og indtil den Tid skal han, modig og trofast som H. Maj.s første Undersaat kæmpe med os og i vor Spidse!*)

I et Brev af 13. 10. 1844 fra P. Chr. Koch til C. Flør anfører Koch, at Bønderne paa Fjellumhøj med dyb Interesse hørte Skaus Tale, »og der var vel næppe en Sjæl undtagen Herredsfoged Kier, som misbilligede Noget deri. Men i det Hele taget vare Bønderne der omkring ikke saa varme som paa Skamling. Veiret var ogsaa meget vrantent. Lorenzen talte med stor Lykke og aldeles uden den Ængstelighed, hvoraf han var fangen paa Skamling. Schöler overgik sig selv og satte Liv og Homeur i Ven og Fjende. Vil Festen ingen Virkning gjøre i Kongeriget, hvorpaa vi dog havde regnet, saa vil den dog gjøre Virkning i hiin Egn, hvor der er tændt baade Lyst og Ild. . . . Festindledningen, fremsagt af (Gaardmand) Hans Jespersen, havde jeg skrevet ligesom ogsaa Festsangen«

Ogsaa Laurids Skau selv har udtalt sig om sin Deltagelse i Fjellumhøjfesten. I et Brev af 10. 10. 1844 skriver han til *Carl Ploug*: . . . »Syg kom jeg hjem, og svag har jeg været siden, og kun med Nød og Næppe kunde jeg holde ud at ryste Forsamlingen paa Fjellumhøj og læse vore djævelske Forfølgere Texten — K. medindbefattet. Dette lykkedes mig iøvrigt godt, især ved en extemporeret Afskedstale ved Baalet, men som jeg hverken kan eller vil meddele offentlig. Jeg venter, at Koch meddeler Dig Efterretning om alle de Chicaner, som de stakkels Bønder maatte døie af Amtmanden og Herredsfogden, for at faae Festen arrangeret, i modsat Fald skal jeg nok erindre Sagen«. . . .

Hermed slutter de kendte Breve om Fjellumhøjfesten. Og de har jo egentlig sagt os nok. Vi har igennem dem faaet et Indtryk af Forbedelserne til Festen, og af selve dens Forløb som af dens Indflydelse paa Sindene modtager man ogsaa gennem Brevene Besked. Det blev kun, saa vidt vides, denne ene Gang, man holdt et Folkemøde paa Fjellumhøj i Nustrup Sogn. Skamlingsbanken og andre Steder i Sønderjylland havde bedre Betingelser for at blive faste Festpladser. Derfor gled det iøvrigt centralt beliggende Fjellumhøj ud af Diskussionen

*) Laurids Skaus Tale findes i »Dannevirke« 9. 10. 1844. Herfra er den udgivet af P. Lauridsen i Værket: »Da Sønderjylland vaagnede« V (1918), 175-76. Brevene vedrørende Mødet paa Fjellumhøj har Lauridsen offentliggjort i »Da Sønderjylland vaagnede« VI (1918) 189 ff.

som national og folkelig Samlingssted. Men det har dog været lærerigt at stifte Bekendtskab med Oplysningerne om Mødet paa Højden ved St. Nustrup paa Fredrik d. VII's Fødselsdag 1844. Derfor er disse Meddelelser blevet anført her, saa kan man saa nemt faa noget at vide om den Begivenhed, der for en kort Tid gjorde Fjellumhøj til et kendt og omtalt Sted i Sønderjylland. Og selve Begivenheden er jo ogsaa i sig selv saa interessant, at den nok er værd at erindre om og vide Besked med.

POVLSKRO

Af Pastor P. H. Moos.

DE N ligger ved Hærvejen paa Aartoft Mark, Klipleve Sogn. Naar man fulgte Hærvejen sydfra og havde passeret Klipbæk (nu Bjerndrup Mølleaa), gik Vejen i en Bue Vest om Urnehoved, gennem Uge By i gammel Tid; senere rettedes Vejen ud og førtes op over Urnehoved; Bakken er leret, saa den maatte belægges med Sten, Urnehoved Stenbro. Ved dette nye Vejstykke ligger Povlskro. Efterfølgende er et kønt Bevis paa, hvad man kan opnaa af Viden om Fortiden ved Samvirke med andre. Da jeg fortalte en kendt Videnskabsmand Resultatet, sagde han: Skriv det til Sønderjydske Maanedsskrift!

En Gang sad jeg i Samtale med den dygtige Kender af Urnehoved og Omegn, *H. P. Jørgensen*, Olmersvold. Jeg meddelte, at Klipleve Kirkebog, begyndt 1666, oplyser, at Daniel i Povlskro døde 1670 Torsdag før Paaske; han har været en gammel Mand, thi samme Sommer blev han opnævnet, idet Hans Petersen og Cathrin i Povlskro lod deres Søn døbe med Navnet Daniel. Altsaa ved vi med Sikkerhed, at Povlskro eksisterede 1670. I Samtalens Løb nævnedes Jørgensen »Povlskro Toft« i Uge By. Jeg studsede. Vi ved da med Sikkerhed, at Kroen oprindelig har ligget i Uge By, nemlig i sin Toft. Jørgensen vidste, at Povlskro havde sin meste Jord i Uge Sogn, paa Byens Østermark ved Hærvejen; det er let og mindre god Jord. Dog var der ogsaa en »Povlskro Lyk« med god Jord ved Bollerslev Skel.

Dermed ruller Billedet sig op. Hvor Toften er, laa Kroen, og dér

gik Hærvejen oprindelig forbi. Da Hærvejen rettes ud, gik den saa langt Øst for Uge, at Kroen trues med at miste sin gode Næring. Kromanden købte eller fæstede en Stump Jord ved den nye Vej af Aartoft, som havde Jord i Overflødighed. Her byggede han en ny Povlskro og inddiger en eller flere Folde, hvor Drivstudene kan overnatte. Senere er der købt mere Jord til Kroen fra Aartoft.

Kromanden havde fremdeles sine Agre sammen med de andre paa Uge Bymark.

Da Udskiftningen fandt Sted c. Aar 1800, er det i Kromandens Interesse at faa sin Jord saa nær Kroen ved Hærvejen som muligt. Det kunde de andre Bønder ikke have noget imod, men det var mager Jord paa Østermarken, saa han betinger sig nogen god Jord: »Povlskro Lyk«. Ligger den noget langt borte til Pløjning og Kornavl, kan den udmærket bruges til Græsgang. At hans Jord kaldes en Lyk, siger os vel, at den blev indhegnet.

Ude ved det nye Stykke af Hærvejen florerede Povlskro. Selv den alvorlige Kirkebog for Klipleve Sogn, der nøjes med tørre Data, fortæller lidt om Færdsel og Liv i Povlskro.

Den 3. 7. 1713 dør en svensk Soldat i Povlskro; det er under den store nordiske Krig. Vi kender ikke hans Navn og ved ikke, om nogen har savnet ham. Han fik sin Grav i Danmark, som den Gang var Fjendelandet og ikke Broderlandet som nu.

Den 10. 2. 1727 vies i Klipleve Kirke Hans Casper Tolner fra Schwerin i Meklenborg til Dorthe Petersdatter i Povlskro. Der kommer saa mange fremmede, ogsaa Udlændige ad Hærvejen og tager ind paa Kroen. Selv om det ikke var Kærlighed ved første Øjekast, har Bekendtskabet næppe været indgaaende, saa man maa haabe, at Dorthe ikke er bleven skuffet; det skal være kønt i Schwerin, men det var ikke kedeligt i Povlskro, og her var alt hjemligt.

Kromændene var af Egnens Folk; men til sidst fik vi tyske Værter. Den gamle Studedriver Søren P. fra Nørre Nebel var forarget over, at de ikke talte »Menneskesprog« dér; det fremmede Sprog kan den brave Jyde ikke anerkende for et rigtigt Sprog.

— Nu er Kroen nedlagt. Hærvejen lidet befærdet, Jernbanen tog baade Folk og Fæ fra den. Den har sine Minder tilbage.

H. C. ANDERSENS BESØG PAA AUGUSTENBORG.

I Tilslutning til Septemberheftets Artikel af Museumsinspektør Jørgen Paulsen om „Nogle Augustenborg-Minder“ bringer vi her endnu et Billede, som desværre paa Grund af Pladsmangel maatte udgaa i sidste Nr.

Den store Digters gentagne Visitter hos Hertugfamilien paa Augustenborg og Graasten Slotte i Aarene 1844 og 1845 var en Begivenhed, som ganske naturligt gjorde stærkt Indtryk paa alle Familiens Medlemmer. Man følte ved den Lejlighed ligesom en Genoplivelse af Traditionen fra Hertug Frederik Christians Dage, da Mænd som Klopstock, Schiller og Jens Baggesen havde nydt godt af Støtte og Hjælpssomhed fra augustenborgsk Side.

Man maa antage, at ovenstaaende morsomme Silhouet er klippet af en af de unge Prinszer eller Prinsesser, som virkelig havde Sans for Humor. Paa det Blad, hvorpaa Silhouetten er opklæbet, staar skrevet med Blyant:

*»Es soll der Sänger mit dem König gehen,
Sie beide stehen auf der Menschheit Höhen«.*

H. C. Andersens hele Holdning er truffet paa Kornet, og selve Situationen med den stoltserende Fyrste, der holder den bukkende og underdanige Digter under Armen, kunde godt være taget ud af et af Eventyrene.

J. Husted Abildtrup & Co

Tricotagefabrik - Herning

„DANETTA“

Nielsen & Langelund

Telf. 74 - Herning

S. Truelsen & Søn
Trikotagefabrik
HERNING

Jens Krøjgaard
HERNING

Knud Damgaard
TRIKOTAGEFABRIK

Nr. Alle 10

HERNING

Jensen & Kragelund
Trikotagefabrik

Grønnegade 21

HERNING

Textilkontoret

Hans Olaf Christensen

Nielsen & Andersen
TRIKOTAGEFABRIK

Fyensgade 70

HERNING

Telf. 336

Herning

Jydsk
Trikotagefabrik A/S
IKAST

JESPER NIELSEN

TRIKOTAGEFABRIK

Vestergaard Poulsen
TRIKOTAGEFABRIK

Telf. 117

IKAST

HERNING

Hans Jensens Eff.
Trikotagefabrik

IKAST

Tricotagefabriken

„BJØRN“

IKAST

IKAST SKAANERFABRIK

P. Chr. Mikkelsen

IKAST

G. VAADDE NIELSEN

VÆVERI & STRIKKERI

TELF. 109

IKAST

Pallesen & Maibom

Telf. 222

Herning

Til alle Festligheder

PREMIER IS

Esbjerg

Dansk Eternit-Fabrik A/S

Aalborg — Telefon 4800

*Støt de
sønderjydske Indsamlinger*

A/S GYRO

SKIVE

Skive Jernstøberi & Maskinfabrik

HANS KNUDSENS JERN- & STAALFORRETNING A/S

SØNDERBORG

Telef. 2040 — 4 Linier

Nordisk Trikotagefabrik

Haderslev

Aktieselskabet
Glud og Marstrands Fabriker

Uplandsgade 20

DANIA

GASAPPARATER

OG GASOVNE

Mest besparende Fabrikat

Brdr. Hillers

Sjællands Jern- & Staalforretning

Telefon 1605 (8 Linier)

Slagelse

Højskolehjemmets Hotel

Svendborg

Overfor Banegaarden - Telf. 743

M. Jensen og M. Andersen.

SØNDERBORG

Andels-Svineslagteri

Telefon 192 - 193

Aktieselskabet

Skive Markfrøkontor

Stemplet

Frøavl - Frøhandel

Skive.

P. Juhl Nielsen

Entrepenør

Tlf. 213

Gl. Kirkevej 45 . Herning

Reserveret

S. S. V.

GRAM

KØLEANLÆG

Brødrene Gram A/S

Vojens

ASMUS HANSEN

KOLONIAL- OG KORTEVARER
EN GROS

HADERSLEV

Støt dansk Industri

M. Jørgensen, Frøavl & Frøhandel

Grejsdalen A/S. Vejle.

KURANSTALTEN
G. Skovridergaard
V. STARCKE
OVERLÆGE
AABEN HELE AARET
SILKEBORG
FORLANG
PROSPEKT

Oscar Christensen

Kolonial en gros

Kolding — Varde — Haderslev — Aabenraa

N. MIKKELSEN SØRENSEN

Murermester og Entreprenør

Ndr. Fasanv. 217 Tlf. C. 4520, Taga 1700 og 1717
KØBENHAVN

Adda

Korsetterne virker slankende,
sidder eminent og er beha-
gelige i Brug.

Smith & Co. A/S

Cykler og Cykledele
en gros
ODENSE

Carl J. Ulrich & Søn

Aktieselskab

Haslev - Telefon 600

A/S P. SCHOU & CO.

TRÆLASTHANDEL

Kolding

(Grundl. 1840)

A. Schjøth

Rør & Sanitet

Vejle

N. P. Hansen & Co.

Spedition — Kontrol
og Pakhusforretning
Odense

Aktieselskabet

Helsingørs Væveri

Helsingør.

Textilfabriken

ved Joh. Pedersen

Helsingør.

HUGO MATTHIESSEN

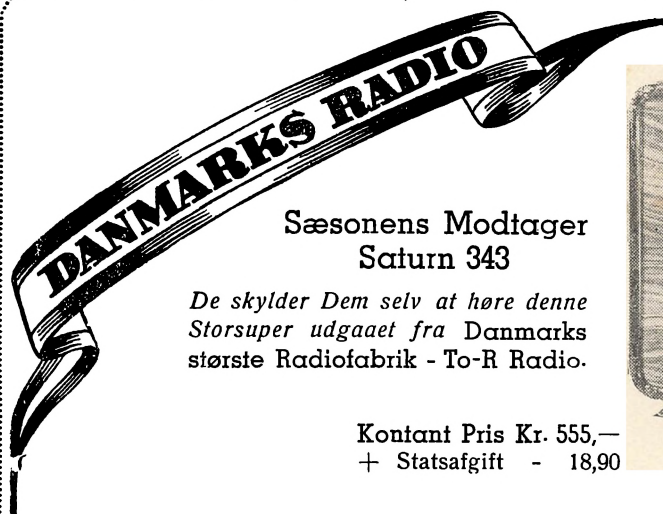
„Det gamle Land“

Man har kaldt Hugo Matthiessen „Jyllands Kulturhistoriker“ for hans lange Række kulturhistoriske Skildringer med jyske Emner. Hans nye Bog danner paa en vis Maade et Sidestykke til Forfatterens tidligere „Den sorte Jyde“, som handler om Hedens Historie. „Det gamle Land“ skildrer Landskabet i det øvrige Danmark, særlig Sjælland, hvor Særpræget viste sig stærkest. Den fortæller om, hvorledes dette i alt væsentlig var en direkte Arv fra Middelalderens Danmark, der udviste de samme Træk, men i Aarhundredernes Løb var blevet mærket af Ælde og Forfald.

Storslaaet havde dette været i sin gamle Dragt med de samlede Landsbyer, omringede af vældige Korn- og Græsvange, med skønne, men mishandlede Skove, hvor Vildt og Kreaturer græssede, og milelange Overdrev, der viste et døende Skovland i malerisk Opløsning. Bogen er inddelt i følgende Afsnit: Det gamle Land - Skovene - Overdrev - Ager og Eng - Det nye Land.

Pris Kr. 7,75.

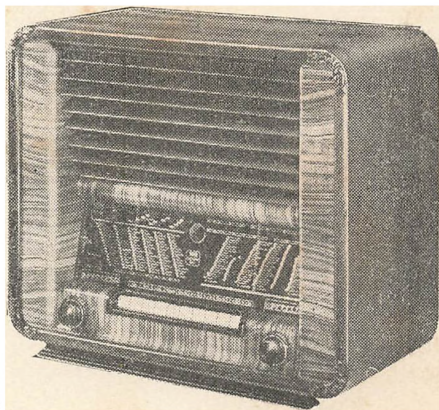
GYLDENDAL

Sæsonens Modtager Saturn 343

*De skylder Dem selv at høre denne
Storsuper udgaaet fra Danmarks
største Radiofabrik - To-R Radio.*

Kontant Pris Kr. 555,-
+ Statsafgift - 18,90

To-R Saturn 343 - 5 1/2 Rørs Super (strømbesparende Rør). Baandspredning paa alle 6 Kortbølgeomraader, der aflæses paa særskilt Skala. Spektrofonisk Klangfarveindstilling, Grammofontilslutning, ekstra Højttalertilslutning og Taalømskifter for de 8 Bølgeomraader samt for Afbryder og Grammofontilslutning. Størrelse 45 cm højt, 54 cm bredt og 28 cm dybt.

Betragt dens Ydre og nyd dens Toner
hos Deres Radioforhandler!